

Sibiro Madonos litanija – už tautą, žemę ir laisvę

Sausio 13-oji nušvito žvakijų liepsnelėmis – pagarba gnyusiems laisvę ir atminimas tų, kurie už ją gyvybę paaukojo. Skaudžių prisiminimų diena, nes neištrinsi iš atminties į beginklę minią ropojančių tankų. Pasididžiavimo tautos vienybė ir džiaugsmo atkovota laisvė diena. Ir maldos – už laisvę, už Lietuvos žemę ir žmones diena. „Maldos Lietuvai labai reikia“, – sako režisierė Danutė Budrytė-Samienė, pakvietusi jurbarkiečius į laisvės gynėjų atminimo vakarą ir bendrą maldą už Tėvynę.

Susivieniję maldoje

Sibiro Madona – Švč. Mergelės Marijos skulptūra, atgabenta iš Korbiko Krasnojarsko krašte. Šios kapinės – vienos iš beveik 800, kuriose amžinojo poilsio atgulė apie 28 tūkst. be kaltės ištremtų ir kalintų Lietuvos žmonių. Prie Švč. Mergelės Marijos skulptūros, kurią išdrožė tremtinys Jonas Maldutis, Korbiko kapinėse meldavosi ir lietuviai, ir vietiniai.

Atminties laužas Sausio 13-osios aukoms liepsnojo prie Jurbarko kultūros centro – iš čia 1991-ųjų sausį jurbarkiečiai važiavo į Vilnių apginti savo valstybės laisvės. D. Karopčikienės nuotr.

Nukelta į 3 psl.

Sibiro Madonos litanija – už tautą, žemę ir laisvę

SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS REKIAMO FONDAS

Atkelta iš 1 psl.

Čaižytą lietuvių ir pūgų skulptūrą 1990-aisiais atrado tremtinių kapus tvarkiusi ekspedicija. Sibiro Madona parvežta į Lietuvą, restauruota, pastatyta Vilniaus arkikatedros bazilikos Tremtinių koplyčioje ir pašventinta 2018-ųjų sausio 13-ąją. Į Korbiką nugabenta skulptoriaus A. Salio pagaminta skulptūros kopija.

Prie Sibiro Madonos meldėsi 2018-ųjų rudenį Lietuvą aplankęs Popiežius Pranciškus. Prie jos melstis atėjo ir poetas Rimvydas Stankevičius, paprašytas parašyti Madonos litaniją.

Šią litaniją Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatro vadovė D. Budrytė-Samienė pasirinko šiemet Laisvės gynėjų dienos minėjimui. Už persekiotus, tremtus, teistus ir kalintus ir – už neištremtą Laisvę. Už laisvės gynėjus – žuvusius ir gyvuosius, ir už mus, laisvos Lietuvos žmones, sausio 12-osios vakare Jurbarko kultūros centre meldė kun. Darius Auglys ir moksleiviai, šauliai, tremtiniai, mokytojai, medikai, kultūros darbuotojai, karitiečiai, rajono vadovai. Ir visi susirinkusieji šnabzdėjo maldos žodžius: „Švenčiausioji Mergelė Marija, kurios žeme savąją šalį vadiname – globok mūsų tautą ir žemę.“

O iš nuotraukų žvelgė tie, kuriems 1991-ųjų sausio 13-oji buvo paskutinė. Gražūs, jauni, galvoję tada apie laisvę, tikrai ne apie mirtį.

Tėvų įdėta

„Mano močiutė išslapstė vieno partizano brolių, ir mama daug pasakodavo apie partizanus. Bet aš gi tada buvau vaikas...“ – dalijasi režisierė D. Budrytė-Samienė. Vaikystė jos buvo kaip daugumos sovietmečiu – su raudonom žvaigždutėmis ir kaklaraiščiais. Ir pionierė, ir komjaunuolė buvo – aktyvistė. Tik atsimeina, kad kai stoji į tuos komjaunimus, mama atsiduso: „Na, ką dabar bepadaryt, na, jau kitaip turbūt nebeišeis...“

Kartą mokytoja Danutei įdavė gėlių ir liepė užnešti liaudies gynėjui Ramonui – pakeliui buvo. „Sėdi jis girtas, bet apsidžiaugė senukas, o aš parėjusi mamai giriuosi, kad užėjau, nudžiuginau liaudies gynėją. Mama pakėlė akis nuo siuvinio, burbtelėjo: „Stribai, ir tiek.“ Pagalvojau, kaip čia ta mama negerai šneka, ir pasakiau. O mama tarsi davė man per galvą: „Vaikeli, jei tavo draugai, vengdami rusų armijos išeitų į mišką, tu juos banditais vadintum?“ – pasakoja situaciją, privertusią suklusti ir padėjusią vertybėms stotis į vietas, kur pirmoje atsidūrė tai, ką vadiname patriotizmu.

Ir už Marijos paveikslą rastas užkištas Vytis, ir pasakojimas apie scenelį – pavasarininką, savo nuotakai užsakiusį „Lurda“ – tegul skaito, paauklei kalbėjo, kad tai tavo šeima ir tavo Lietuva.

Sausio 13-osios rytą su Danute ir Arūnu Samiais kalbėjomės apie tai, kas formavo jų, sovietmečio vaikų, supratimą apie tėvynę, laisvę, kas augino patriotizmą.

Arūnas Samys nuo mažens pajutė, ką reiškia būti politinio kalinio vaiku.

Laisvės gynėjų dienos minėjime Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatro aktoriai ir miestėnai skaitė „Sibiro Madonos litaniją“ ir kvietė visus susirinkusius melsti kartu.

Jo tėvas Alfonsas Samys buvo Jurbarko gimnazistas ir partizanų ryšininkas, pajutęs pavojų, pabėgęs į Eržvilką. Baigęs gimnaziją įstojo į kunigus, bet po karo į seminariją nebeįėjo. Mokytojavo Butkaičiuose ir platinio draudžiamą spaudą, ūkininkus aprūpindavo sufalsifikuotomis kortelėmis, neva atidavę valdžiai prievoles maistu – tada maistas atitekdavo partizanams.

Suimtas, įkalintas, ištremtas. „Kai grįžo iš tremties į Kauną, užėjo pas gimines, valgyt gavo, bet nakvynės nedavė – visi bijojo politinių kalinių. Ėjo susikūprinęs, kol atsitrenkė į kažką. Žiūri – Paulaitis, mokytojas. Arūno tėtis Alfonsas buvo Petro Paulaičio, kurio vardu dabar vadinasi Jurbarko šaulių kuopa, mokinys, – paaiškina ku-

nūtė ir tęsia toliau apie uošvį – jai labai patikdavo klausytis jo pasakojimų. – Mokytojas davė jam adresą, liepė važiuoti į Šiaulius. Bute, kurio durys jam buvo atidarytos, sutiko klasės draugę Genutę Jonaitę-Džiaugienę. Padėjo jam prisiregistruoti, o tada jau galėjai ir darbą gauti.“

Taip ir įsikūrė Alfonsas Šiauliuose, vedė Oną Šniuolytę nuo Pakruojo, Lygumų; susipažino jie vagonė grįždami iš tremties.

Arūno tėvas buvo šviesus žmogus, turėjęs supratimą, kas yra vertinga – sūnų leido į sustiprintos anglų kalbos mokyklą. Bet ne dėl anglų kalbos Arūnas jautėsi kitoks ir klasėje, ir mokykloje. „Didelis spaudimas buvo ir tėvams, ir aš visada jaučiau, kad esu ne toks, kaip kiti. Buvo keli mokytojai, ku-

rie suprastavo, bet kiti, rašydavo mažesnius pažymius – nes buvau politikalinių vaikais. Tėvai visą laiką turėjo „uoodegą“, ir mes su Danute „uoodegas“ turėjome, ir Jurbarko, ir kitur“, – sako Arūnas, uodegomis vadindamas KGB agentus, kurie sekėdavo sistemai neparankius žmones.

Jau vaikystėje Arūnui buvo aišku, kad ne jam pionieriai ir panašios organizacijos. „Bet į komjaunimą įstojau paskutinėje klasėje, nereikėjo nei spaluku, nei pionieriaus statuso – jiems buvo reikalinga ne kokybė, bet skaičius. Įstojau, kad galėčiau mokytis aukštojoje mokykloje, kitaip politinių kalinių vaiko būtų nepriėmę“, – pasakoja A. Samys.

Vestuvės Kryžių kalne

Ne tautiškas suvedė Danutę su Arūnu, bet susitiko ir atitiko, ir susituokė 1983-aisiais. Lietuvos atgimimo dar nė nekepėjo, bet nuotaka puošėsi gintarais, jaunikis – tautine juoste. „Ir šliūbą emėm vestuvių dieną, ir Kryžių kalne buvom. O kai vestuvines nuotraukas rodžiau kursioke, viena dėstytoja tyliai perspėjo: „Vaikeli, nerodyk niekam tų nuotraukų“. Daug žmonių tuomet net nežinojo, kad geltona, žalia ir raudona yra mūsų tautinės spalvos, bet kam reikėjo, žinojo. Tačiau nebuvo baimės, kad galim būti „parišti“, – pasakoja režisierė.

Baimių buvo, kai Danutė laukėsi antro vaiko, o Arūnui taikėsi paimti į armiją. Šaukimus siuntinėjo Danutei, ją kvietėsi ir į komisariatą, kaltino, kad meluoja dėl neštumo, vertė rašyti prašymą, kad ji pati norinti, jog vyrą paimtų į armiją. „Nesutikau, žinoma. Kai pasakiau, kad vienai su dviem vaikais būtų sunku, be užuolankų pasiūlė pasidaryti abortą“, – skaudulius prisimena moteris. Naujagimę pavadino Danute, nes jos abi – mama ir dukra – išgelbėjo tėtį nuo sovietų armijos.

O trečioji dukra gimė 1991-ųjų sausio 4-ąją. Sausio 13-ąją prie televizijos bokšto buvo visi Samių artimieji, bet Danutei mama griežtai uždraudė išleisti Vilniun

Arūną, kad neliktų našle, ir liepė kuo greičiau pakrikštyti kūdikį. Per Augustinos krikštynas sutuoktiniai nustėjo suprastę, kad šeimos draugas, kurį apturėjo vos atvažiavę į Jurbarką, pasirodo, buvo „uoodega“.

Įsipareigoję saugoti atmintį

Sausio 13-ąją A. Samys, apsilkęs šaulio uniformą, eina į mokyklą pasikalbėti su vaikais. „Jie gerai mąsto, – apie mokinukus sako Arūnas. – Jie supranta, kas negerai. Tik paskui, kai yra „išmokomi“ mąstyti, pasikeičia.“

Arūnas sako, kad net ir tautinės šventės tautos nebesuvienija. „Tautiškausi nusiteikusių yra mažuma. Lengvai gyvenančių, liberaliai mąstančių, už nieką neatsakingų – tokių daug. Tai patogus gyvenimas, visada komforto zonoje, kažkas kitas turi viską padaryti, mokantys pareikalauti, bet tik ne iš savęs“, – taip jurbarkietis apibūdina dabartį.

„Galvoju, kur mes nueisime? Ar tikrai viskas taip gerai baigsis, kaip tikėjau, – sako pašnekovas. O neviltingas šešėlis jo žodžiuose tuoj išsklaido žinojimas, ką kiekvienas mūsų galime duoti Lietuvai. – Keisti pasauli reikia nuo savęs: įdėti į savo vaikus, į anūkus tai, ką žinai esant vertinga.“

„Kas čia žino, koks likimas yra numatytas Lietuvai? – bando atsakymą rasti Danutė. – Lietuva – Marijos žemė. Nors daug kas tai taria pašaipiai, bet ar neišgelbės tik kartais mūsų Marija? Jūs man sakykit, ką norit, bet maldą tikrai padeda. Ir kančią, ir skausmą lengviau pakelti, kai turi tikėjimą. Kai meldžiasi visi už vieną tikslą, pasiekia. Kuo žmogus save maitina, tą ir turi. Maitink savyje tikėjimą ir pasitikėjimą, ir jis užaugs.“

Danutė ir Arūnas Samiai nevadina savęs laisvės gynėjais, nes kruvinąją sausio naktį nestovėjo prie barikadų. Jie tik įsipareigoję saugoti atmintį. Toks įsipareigojimas atėjo ir iš vaikystės, ir iš judviečių vaikų gimimo – Sausio 13-osios aukos padovanojo jiems vaikystę ir laisvę.

Danutė KAROPČIKIENĖ

Danutė ir Arūnas Samiai, patriotizmą išsiauginę iš vaikystėje tėvų pasėto grūdo, po Sausio 13-osios įvykių įsipareigojo saugoti ir skleisti lietuvių tautos istorinę atmintį. D. Karopčikienės nuotr.